

บทวิเคราะห์ผลกระทบของ COVID-19 ต่อการนำเข้าสินค้าเกษตรไทยมายังประเทศญี่ปุ่นในปี 2563

บทสรุปผู้บริหาร

การระบาดของ COVID-19 ส่งผลกระทบต่อการนำเข้าสินค้าเกษตรจากประเทศไทยในปี 2563 เนื่องจากพฤติกรรมการบริโภคชาวญี่ปุ่นเปลี่ยนไปโดยมีการบริโภคในครัวเรือนมากขึ้น ประกอบกับการลดจำนวนเที่ยวบินส่งผลให้ค่าขนส่งปรับตัวสูงขึ้น โดยสินค้าเกษตรนำเข้าจากประเทศไทยที่ได้รับผลกระทบในเชิงบวก ได้แก่ เนื้อไก่ อาหารสัตว์เลี้ยง ข้าว ปลาพืชน้ำกระป๋อง และกล้วย ผู้ประกอบการควรปรับตัวให้เข้ากับแนวโน้มความต้องการของตลาดที่เปลี่ยนไป ควบคู่ไปกับการให้ความสำคัญด้านความปลอดภัยอาหาร มาตรการวังการตกค้างของสารเคมีทางการเกษตรเพื่อเสริมสร้างภาพพจน์ที่ดีต่อสินค้าเกษตรไทยในตลาดญี่ปุ่นยิ่งขึ้นไป

1. อัตราการเติบโต (Growth Rate) ของปริมาณนำเข้าสินค้าเกษตรจากประเทศไทยก่อน COVID-19 (ปี 2560 - 2562) และช่วง COVID-19 (ปี 2563)

จากสถิติการค้าระหว่างประเทศ เผยแพร่โดยกระทรวงการคลังญี่ปุ่นเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2564 พบว่าในปี 2563 ญี่ปุ่นนำเข้าสินค้าเกษตรจากประเทศไทยคิดเป็นมูลค่า 493,606 ล้านเยน ลดลงจาก 542,174 ล้านเยน หรือลดลงร้อยละ 8.96 เมื่อเทียบกับปี 2562

ในช่วงปี 2560 - 2562 ซึ่งเป็นช่วงก่อนที่จะมีการระบาดของ COVID-19 สินค้าเกษตรนำเข้าจากประเทศไทยที่มีแนวโน้มขยายตัว ได้แก่ เนื้อไก่แปรรูป กุ้งแปรรูป มะม่วง ทูเรียน มังคุด มะพร้าว และสับปะรด (เรียงตามอัตราส่วนของมูลค่านำเข้าต่อมูลค่านำเข้าสินค้าเกษตรทั้งหมด) ขณะที่ สินค้าเกษตรนำเข้าจากประเทศไทยที่มีแนวโน้มลดลง ได้แก่ เนื้อไก่ อาหารสัตว์เลี้ยง ยางพารา แป้งมันสำปะหลังดัดแปร ข้าว ปลาพืชน้ำกระป๋อง น้ำตาล แป้งมันสำปะหลัง กล้วย และส้มโอ

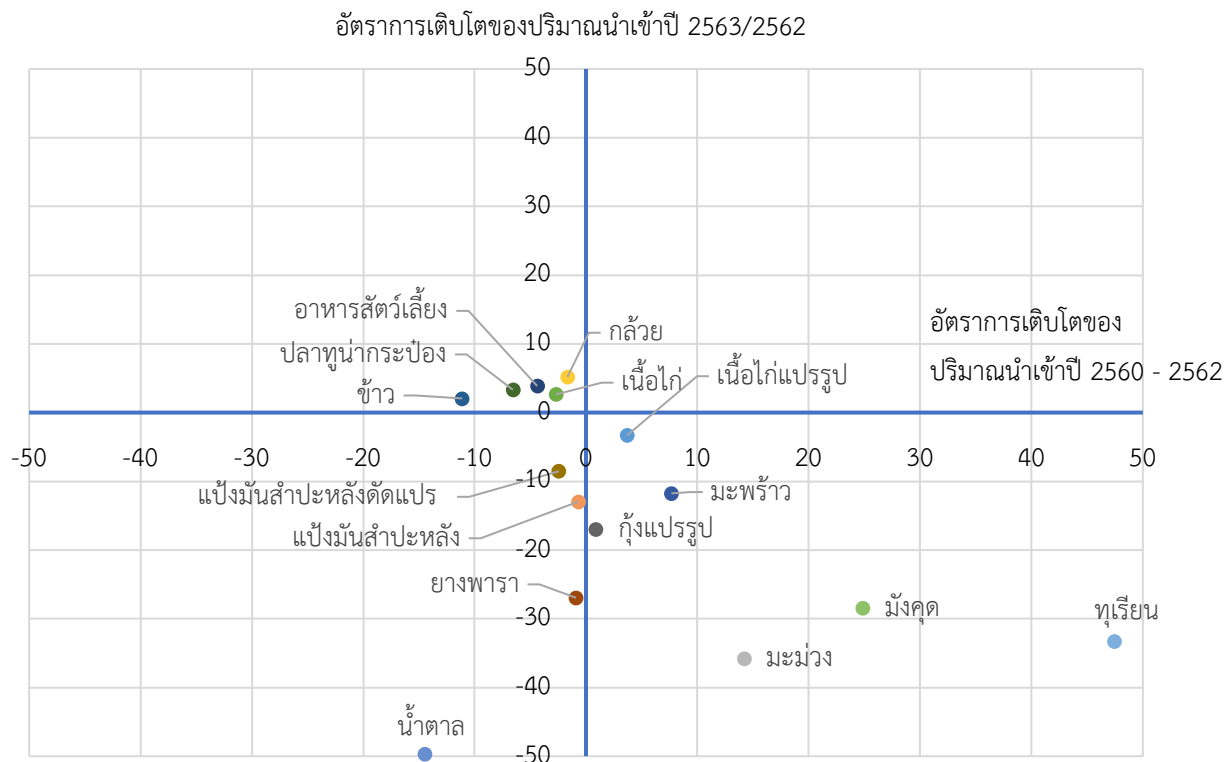
ต่อมาในปี 2563 ซึ่งมีการระบาดของ COVID-19 ตั้งแต่ช่วงกลางไตรมาสที่ 1/2563 สินค้าเกษตรนำเข้าจากประเทศไทยที่มีแนวโน้มขยายตัวเมื่อเทียบกับปี 2562 ได้แก่ เนื้อไก่ อาหารสัตว์เลี้ยง ข้าว ปลาพืชน้ำกระป๋อง กล้วย และส้มโอ ขณะที่ สินค้าเกษตรนำเข้าจากประเทศไทยที่มีแนวโน้มลดลงเมื่อเทียบกับปี 2562 ได้แก่ เนื้อไก่แปรรูป ยางพารา กุ้งแปรรูป แป้งมันสำปะหลังดัดแปร น้ำตาล แป้งมันสำปะหลัง มะม่วง ทูเรียน มังคุด มะพร้าว และสับปะรด (ตารางที่ 1 และภาพที่ 1)

ตารางที่ 1 อัตราขยายตัวของปริมาณนำเข้าสินค้าเกษตรรายการสำคัญจากประเทศไทยเปรียบเทียบกับช่วงก่อน COVID-19 (ปี 2560 - 2562) และระหว่าง COVID-19 (ปี 2563)

รายการ	อัตราขยายตัวของปริมาณนำเข้า (%)		อัตราส่วนของมูลค่านำเข้าต่อมูลค่านำเข้าสินค้าเกษตรทั้งหมด (%)
	ช่วงปี 2560 - 2562 (ก่อน COVID-19)	ปี 2563 เทียบปี 2562 (ช่วง COVID-19)	
เนื้อไก่แปรรูป	3.68	-3.33	32.73
เนื้อไก่	-2.72	2.63	7.17
อาหารสัตว์เลี้ยง	-4.39	3.87	6.64
ยางพารา	-0.90	-26.96	5.66
กุ้งแปรรูป	0.87	-17.02	5.30
แป้งมันสำปะหลังดัดแปร	-2.45	-8.55	4.58
ข้าว	-11.12	2.06	2.92
ปลาทูน่ากระป๋อง	-6.57	3.32	2.45
น้ำตาล	-14.48	-49.67	0.99
แป้งมันสำปะหลัง	-0.70	-12.97	0.96
มะม่วง	14.18	-35.77	0.15
กล้วย	-1.67	5.17	0.05
ทุเรียน	47.43	-33.28	0.04
มังคุด	24.82	-28.41	0.01
มะพร้าว	7.67	-11.75	0.003
ส้มโอ	-37.89	1178.33	0.001
สับปะรด	21.06	-95.09	0.00004

ที่มา: ประมวลข้อมูลจากสถิติการค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศ กระทรวงการคลังญี่ปุ่น

ภาพที่ 1 อัตราการเติบโต (Growth Rate) ของปริมาณนำเข้าสินค้าเกษตรจากประเทศไทยก่อน COVID-19 (ปี 2560 - 2562) และช่วง COVID-19 (ปี 2563)

ที่มา: ประมวลข้อมูลจากสถิติการค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศ กระทรวงการคลังญี่ปุ่น

หมายเหตุ: ยกเว้นส้มโอและสับปะรดที่มีสัดส่วนมูลค่านำเข้าต่อมูลค่านำเข้าสินค้าเกษตรทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

2. การจัดหมวดหมู่สินค้าเกษตรฯ ตามผลกระทบ

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการขยายตัวของมูลค่านำเข้าก่อน COVID-19 และช่วง COVID-19 จะทำให้ทราบถึงผลกระทบต่อ COVID-19 ที่มีต่อแนวโน้มการนำเข้าสินค้าเกษตร โดยสามารถแบ่งสินค้าเกษตรออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

2.1 กลุ่มสินค้าที่การนำเข้าขยายตัวทั้งก่อน COVID-19 และ ช่วง COVID-19 หรือ สินค้าในจุดภาคที่ 1 ของภาพที่ 1 อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์พบว่า ไม่มีสินค้าในกลุ่มดังกล่าว

2.2 กลุ่มสินค้าที่การนำเข้ามีแนวโน้มลดลงก่อน COVID-19 แต่กลับมีอัตราการนำเข้าขยายตัวช่วง COVID-19 หรือสินค้าในจุดภาคที่ 2 ของภาพที่ 1 ได้แก่ เนื้อไก่ อาหารสัตว์เลี้ยง ข้าว ปลาพ่นกระป๋อง และกล้วย (เรียงตามอัตราส่วนของมูลค่านำเข้าต่อมูลค่านำเข้าสินค้าเกษตรทั้งหมด) จัดเป็นสินค้าที่ได้รับอิทธิพลจาก COVID-19 ในเชิงบวก พลิกวิกฤต COVID-19 เป็นโอกาสในการส่งออกมายังประเทศญี่ปุ่น ส่วนใหญ่เนื่องจากภายหลังมีการระบาดของ COVID-19 ส่งผลให้รัฐบาลญี่ปุ่นมีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน การหลีกเลี่ยงการออกจากบ้าน การทำงานในที่พัก รวมถึงการที่พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนไป มีการหันไปรับประทานอาหารในบ้านมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ความต้องการสินค้าสำหรับบริโภคในครัวเรือนขยายตัว ประกอบกับการหันมาให้ความสำคัญด้านราคา มีการเลือกบริโภคเนื้อไก่ที่มีราคาถูกกว่าเนื้อสัตว์ชนิดอื่น นอกจากนี้ ข้าวไทยมี

การนำเข้ามาแปรรูปเป็นสินค้าแปรรูปสำหรับบริโภคในครัวเรือน เช่น ขนมข้าวอบกรอบ และซอสปรุงรส ในส่วนของผลไม้ มีการรายงานว่าผลไม้ที่รับประทานในครัวเรือน เช่น ถั่วลิสง กล้วย ฝรั่ง มียอดจำหน่ายสูงขึ้น ขณะเดียวกัน การระบาดของ COVID-19 ยังส่งผลกระทบต่อระบบขนส่งของประเทศผู้ผลิตกล้วยบางประเทศ ซึ่งเป็นคู่แข่งของไทย

2.3 กลุ่มสินค้าที่การนำเข้ามีแนวโน้มลดลงทั้งก่อน COVID-19 และ ช่วง COVID-19 หรือ สินค้าในจตุภาคที่ 3 ของภาพที่ 1 ได้แก่ ยางพารา แป้งมันสำปะหลังดัดแปร น้ำตาล และแป้งมันสำปะหลัง โดยจากผลการวิเคราะห์พบว่า COVID-19 ส่งผลให้อัตราการลดลงขยายตัวมากขึ้น ส่วนใหญ่เนื่องจากความต้องการของผู้ประกอบการแปรรูปและผู้ประกอบการร้านอาหารที่ลดลง อุตสาหกรรมรถยนต์ที่ซบเซาในช่วงแรกที่มีการระบาดส่งผลต่อการนำเข้ายางพารา อย่างไรก็ตาม แนวโน้มการนำเข้ายางพาราเริ่มปรับตัวดีขึ้นในช่วงปลายปี 2563

2.4 กลุ่มสินค้าที่มีการนำเข้าขยายตัวก่อน COVID-19 แต่มีแนวโน้มลดลงในช่วง COVID-19 หรือ สินค้าในจตุภาคที่ 4 ของภาพที่ 1 ได้แก่ เนื้อไก่แปรรูป กุ้งแปรรูป มะม่วง ทุเรียน มังคุด และมะพร้าว จัดเป็นสินค้าที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 ในเชิงลบ เนื่องจากการหลีกเลี่ยงการออกจากบ้าน การทำงานในที่พัก ส่งผลให้ความต้องการของผู้ประกอบการร้านอาหารซึ่งมีการนำเข้าเนื้อไก่แปรรูปและกุ้งแปรรูปลดลง อย่างไรก็ตาม จากการสอบถามข้อมูลของผู้ประกอบการนำเข้าเนื้อไก่แปรรูป ได้ข้อมูลว่า ถึงแม้ว่าเนื้อไก่แปรรูปที่ผลิตเพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้ประกอบการร้านอาหารจะมีแนวโน้มลดลง แต่เนื้อไก่แปรรูปสำหรับจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคทั่วไปตามซูเปอร์มาร์เก็ตมีแนวโน้มขยายตัว ขณะเดียวกัน การลดจำนวนเที่ยวบิน ค่าขนส่งทางอากาศที่ปรับตัวสูงขึ้น กลายเป็นอุปสรรคในการนำเข้าผลไม้จากประเทศไทยซึ่งส่วนใหญ่ใช้วิธีการนำเข้าโดยเครื่องบิน ถึงแม้ว่าจะมีผู้นำเข้าบางส่วนหันไปใช้วิธีการขนส่งทางเรือ แต่ยังคงประสบปัญหาประสิทธิภาพในการขนส่งและการดูแลรักษาคุณภาพ

3. การวิเคราะห์โครงสร้างมูลค่านำเข้าสินค้าเกษตรในปี 2563

ในปี 2563 สินค้าเกษตรจากประเทศไทยที่มีมูลค่านำเข้าเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2562 ได้แก่ อาหารสัตว์เลี้ยง ข้าว ปลาทูน่ากระป๋อง และส้มโอ ขณะที่ สินค้าเกษตรจากประเทศไทยที่มีมูลค่านำเข้าลดลงเมื่อเทียบกับปี 2562 ได้แก่ เนื้อไก่แปรรูป ยางพารา เนื้อไก่ กุ้งแปรรูป แป้งมันสำปะหลังดัดแปร น้ำตาล แป้งมันสำปะหลัง มะม่วง ทุเรียน กล้วย มังคุด มะพร้าว สับปะรด และสินค้าเกษตรอื่นๆ ทั้งนี้ ในภาพรวมสินค้าเกษตรทั้งหมดพบว่า มูลค่านำเข้าในปี 2563 ลดลงร้อยละ 8.96 เมื่อเทียบกับปี 2562

เมื่อพิจารณาอัตราส่วนต่อมูลค่านำเข้าสินค้าเกษตรทั้งหมดในปี 2563 พบว่า โครงสร้างสินค้าเกษตรมีแนวโน้มใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา เนื้อไก่แปรรูปยังจัดเป็นสินค้าสำคัญอันดับ 1 มีส่วนแบ่งตลาดประมาณร้อยละ 30 หรือเกือบ 1 ใน 3 ของมูลค่านำเข้าสินค้าเกษตรทั้งหมด ขณะเดียวกัน ยางพารา เนื้อไก่ กุ้งแปรรูป และอาหารสัตว์เลี้ยง ยังคงเป็นสินค้านำเข้าจากประเทศไทยที่สำคัญเช่นกัน

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนต่อมูลค่านำเข้าสินค้าเกษตรทั้งหมดของปี 2562 กับปี 2563 พบว่า สินค้าเกษตรที่มีความสำคัญเชิงมูลค่านำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่ เนื้อไก่ และอาหารสัตว์เลี้ยง เนื่องจาก

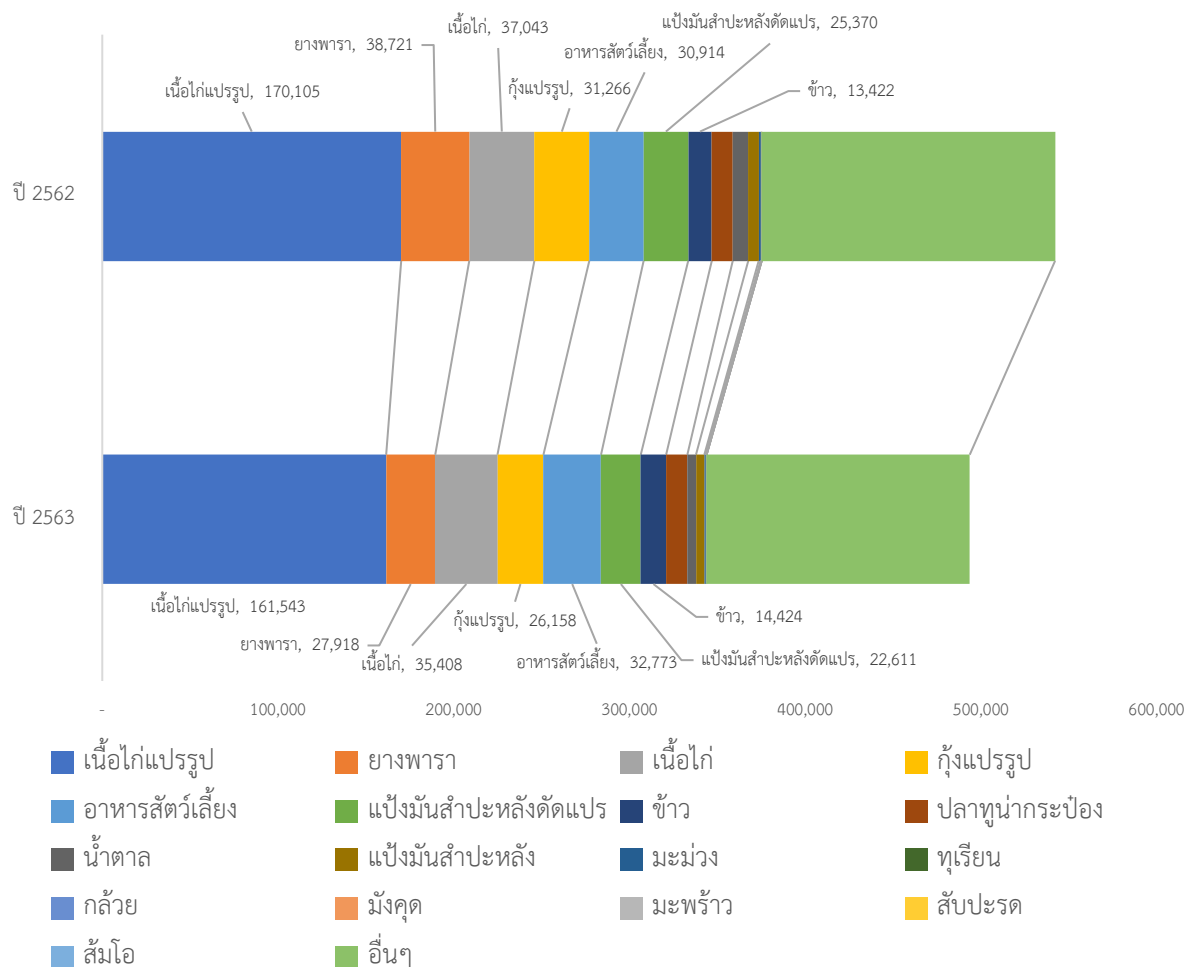

ปริมาณนำเข้าขยายตัว ขณะที่ สินค้าเกษตรที่มีความสำคัญเชิงมูลค่าลดลงโดยเปรียบเทียบ ได้แก่ ยางพารา (ตารางที่ 2 และภาพที่ 2)

ตารางที่ 2 มูลค่านำเข้าสินค้าเกษตรจากประเทศไทยในปี 2562 – 2563 และอัตราส่วนต่อมูลค่านำเข้าสินค้าเกษตรทั้งหมด

รายการ	มูลค่านำเข้า (ล้านบาท)		ส่วนต่าง (%)	อัตราส่วนต่อมูลค่านำเข้าสินค้าเกษตรทั้งหมด (%)	
	ปี 2562	ปี 2563		ปี 2562	ปี 2563
เนื้อไก่แปรรูป	170,105	161,543	-5.03	31.37	32.73
ยางพารา	38,721	27,918	-27.90	7.14	5.66
เนื้อไก่	37,043	35,408	-4.41	6.83	7.17
กุ้งแปรรูป	31,266	26,158	-16.34	5.77	5.30
อาหารสัตว์เลี้ยง	30,914	32,773	6.02	5.70	6.64
แป้งมันสำปะหลังดัดแปร	25,370	22,611	-10.87	4.68	4.58
ข้าว	13,422	14,424	7.46	2.48	2.92
ปลาทูน่ากระป๋อง	11,920	12,080	1.34	2.20	2.45
น้ำตาล	8,825	4,902	-44.45	1.63	0.99
แป้งมันสำปะหลัง	5,934	4,752	-19.93	1.09	0.96
มะม่วง	1,103	734	-33.44	0.20	0.15
ทุเรียน	243	214	-12.18	0.04	0.04
กล้วย	236	236	-0.27	0.04	0.05
มังคุด	88	73	-17.34	0.02	0.01
มะพร้าว	20	13	-34.32	0.004	0.003
สับปะรด	2	0.21	-90.94	0.0004	0.00004
ส้มโอ	0.44	4	815.45	0.0001	0.001
อื่นๆ	166,960	149,762	-10.30	30.79	30.34
รวม	542,174	493,606	-8.96	100.00	100.00

ที่มา: ประมวลข้อมูลจากสถิติการค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศ กระทรวงการคลังญี่ปุ่น

ภาพที่ 2 เปรียบเทียบมูลค่านำเข้าสินค้าเกษตรปี 2562 – 2563

ที่มา: ประมวลข้อมูลจากสถิติการค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศ กระทรวงการคลังญี่ปุ่น

หมายเหตุ: หน่วยเป็นล้านเยน

4. ข้อเสนอแนะของสำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำกรุงโตเกียว

4.1 การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน การขอความร่วมมือร้านอาหารลดเวลาให้บริการ การหลีกเลี่ยงการออกจากบ้าน และการทำงานในที่พัก ส่งผลให้พฤติกรรมการบริโภคของชาวญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงไป โดยสัดส่วนการรับประทานอาหารที่บ้านเพิ่มขึ้น เป็นเหตุให้ความต้องการบริโภคในครัวเรือนขยายตัว จึงเป็นโอกาสของสินค้าเกษตรและอาหารที่เน้นจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคทั่วไปตามซูเปอร์มาร์เก็ต ตามปกติแล้วสินค้าเกษตรที่นำเข้าจากประเทศไทยส่วนหนึ่งจะส่งจำหน่ายเป็นวัตถุดิบให้แก่ผู้ประกอบการแปรรูปและผู้ประกอบการร้านอาหาร ดังนั้น ผู้ประกอบการไทยควรหันมาให้ความสำคัญกับตลาดผู้บริโภคทั่วไปควบคู่ไปด้วย

4.2 การเริ่มใช้ชีวิตชินในประเทศญี่ปุ่นซึ่งมีกำหนดในช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ 2564 อาจทำให้สถานการณ์การระบาดของ COVID-19 มีความคลี่คลายมากยิ่งขึ้น ความต้องการของตลาดอาจฟื้นตัว อย่างไรก็ตาม คาดว่าการใช้ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ตามข้อ 4.1 จะยังคงมีอิทธิพลอย่างต่อเนื่อง ผู้ประกอบการจึงควรติดตามความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ด้านการตลาดอย่างใกล้ชิด หากประเทศญี่ปุ่นสามารถจัดการแข่งขันกีฬา

โอลิมปิกและพาราลิมปิกได้ ก็จะทำให้เกิดอุปสงค์ต่อสินค้าเกษตรไทยด้วยส่วนหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ณ ปัจจุบัน ยังไม่มีความชัดเจนในความเป็นไปได้ในการจัดการแข่งขันฯ แต่อย่างใด

4.3 ปัจจุบันญี่ปุ่นประสบปัญหาการระบาดของโรคไข้หวัดนกชนิดก่อโรครุนแรงอย่างต่อเนื่อง (HPAI) โดยมีการระบาดในจังหวัดที่มีการเลี้ยงไก่เนื้อและไข่ ส่งผลกระทบให้ราคาซื้อขายไข่ไก่ปรับตัวสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ความต้องการไข่ไก่ของผู้ประกอบการร้านอาหารลดลงเนื่องจากการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน จึงทำให้ปัญหาราคาไข่ไก่ปรับตัวสูงขึ้นยังส่งผลกระทบอยู่ในวงจำกัด ประเทศไทยในฐานะประเทศผู้ส่งออกเนื้อไก่และเนื้อไก่แปรรูปมายังประเทศญี่ปุ่นรายใหญ่ ควรเฝ้าระวังการระบาดของโรคไข้หวัดนกในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันการสูญเสียตลาดเนื้อไก่ในประเทศญี่ปุ่น

4.4 สินค้าเกษตรและอาหารของไทยมีภาพพจน์ด้านความปลอดภัยอยู่ในเกณฑ์ดี ผู้บริโภคชาวญี่ปุ่นให้ความเชื่อมั่นมากกว่าเมื่อเทียบกับประเทศผู้ส่งออกรายอื่น อย่างไรก็ตาม ยังมีการตรวจพบการตกค้างของสารเคมีทางการเกษตรเกินมาตรฐานในสินค้าที่นำเข้าจากประเทศไทยเป็นระยะๆ ดังนั้น ผู้ประกอบการและผู้เกี่ยวข้องควรระมัดระวังการควบคุมคุณภาพและความปลอดภัยด้านอาหารอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างภาพพจน์ที่ดีของสินค้าเกษตรและอาหารของไทยในตลาดญี่ปุ่นยิ่งขึ้นไป
